сто дневник

о zbor
zbor

АТИОТ четврток пату- окхолм. Седница на Фе- совет на Европското Оваа северопска орга- е некој вид идејна аван- Унијата. Секојпат пред е самити на Унијата, Ни- рихт, Амстердам, Ко- се состанува Федерал- и претходно ги претре- ичоците на Унијата. ажно овој пат, пред Са- Гетеборг, Федералниот поддржи Македонија.
ионот ги прелиствувам . Нема ниту еден без не- ли коментар за Македо- алд Трибјун, Тагес Цај- дијан, Фајненшел Тајмс. главно информативни, се наклонети и сочувст- дури и меѓу нив ќе се нај- ритички и зајадливи па и ирани: како тоа цела ојска, полиција, два ми- гели, неможат да смач- олку банди терористи? државата крвави, десети- ици убиени војници и по- овде нуди амнестии, пре- неискористен, погрешно насочен. Се информираме самите себе, се убедуваме дека сме во право, дека другите не чинат, дека вистината е на наша страна а вистината секојпат победува.

Една маса коментатори, колумнисти, уредници, читатели, бивши и потенцијални функционери, секој докажувајќи ни нам дека ние сме во право. Тука има варијанти - Љупчо е виновен, Бранко е решението, Џафери е лисица а Имери е јастреб, ова се започна од Љупчо или пак започна од поодамна, од Бранко. Или пак - Бранко знаеше ама молчеше а и Љупчо знаеше ама незнаеше што да прави. А и Љупчо и Бранко знаеја за Ефремов ама молчеа. А и за прислушкувањето сите знаеја ама молчеа и го користеа инт. и така, сите сме во право и сме убедени дека вистината е онаа нашата, а тоа, надвор од Македонија - сосем некои други вистини за нас. А светот се владее и се држи по своите вистини, не по македонските вистини. И потоа ќе ја уреди Македонија според вистината што некој друг

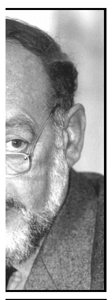

MIR^EV

> Ние сме убедени дека вистината е онаа нашата, а тоа, надвор од Македонија - сосем некои други вистини за нас. А светот се владее и се држи по своите вистини, не по македонските вистини. И потоа ќе ја уреди Македонија според вистината што некој друг му ја сервирал, зошто ние не му ја сервираме

јалози за мир, одговара нно и легитимно“ пукај- дух и по ниви и ридови? се, да не кажам повеќе, , предиспонирани, от- авивачки. Њусвик, на грана- воведник со фо- на неколку забрадени со деца што плачат, зас- изнемоштени; очебијно ија од пред две години . Но, монтажата е ус- га ќе се види, на читате- згадува од Македонија. от на Њусвик прашува- дека Македонија е поли- пресивна и прокомуни- жава, држава во која по- секојдневно и масовно и крволочно го претепу- итеното и мирољубиво население затоа што е убиво и си ги сака своите права? Крајно време е, зик - НАТО и Стејт де- от да ја прекинат под- на Македонија. А Њус- таат два- три милиони ци и Европјани.
слам, нова специјална тив Македонија. Како 93 кога стотици медија- како Хенри Кисинџер, дгрејв, Диогарди тн. не за државичка што кра- иња и што е опашка на иќ. Или за време на ко- криза кога излеговме н народ на светот, народ врати умираат илјади едни, боси, болни бегал- им дава чаша вода.

КА VOJNA

ра, од тие крстоносни звлековме некоја поука Не сфаќаме дека битка- кедонија не се води во о, Матејче и Опаје, туку ките и американски ме- ормациски магистрали. утерите и мониторите, ите радио-мрежи и во а читателите. Не сфаќа- о војската ни е неоспо- ги смачка терористите, ќе сме сите неспособни ме медиската војна.
ра, на пазар, ме запира знат. Пензионер. Вели - ател, те знам од телеви- но си некој важен. Што кете на тие Солани, Ро- Бушеви- која е вистина- от има син во Англија, ет години. Му велам - а а ли на синот, таму во гој да им каже на Робер- лана. Зошто, синот во ма свој пратеник во Пар- има свој локален вес- , има комшии, пријате- му ја сервирал, зошто ние не му ја сервираме.

MILIONI VISTINI

Не е тоа што не зборуваме странски јазици, туку тоа што јазикот на вистината не патува надвор. Се сеќавате ли на она прочуено обраќање на Џон Кенеди на Американците, 1960 г.: Не се прашувајте што Америка вам ви дала. Прашајте се што вие и давате на Америка...

Можеме ли тоа да го преведеме вака: Прашајте се што светот мисли за вас, а не што вие мислите за себе си. И што правите за светот да не мисли така како што мисли.

А ние, токму сите правиме така за светот да мисли како што мисли. Светот мисли дека сме балон - држава, банана - држава, мучук - држава, и сосема е во право. Нашата понова државна историја е историја на државен шверц, корупција, октопади, Татови, убиства на локални избори, крадење на гласачки кутии, демолирање на пратенички домови, псуење во парламентот, крадење на државен имот, партиски непотизам, фамилијарна власт...

Во Стокхолм, на Федералниот совет им ја читам пораката на Трајковски. Им ја објаснувам ситуацијата. Претседателот Гил Роблес предлага Резолуција за Македонија, сосем во наша полза. Текстот го пишува ирскиот министер Алан Дјукс. Поарно од што јас би го напишал. Сите ме тапкаат по рамо, ме тешат, ни нудат помош. Се заблагодарувам, ги упатувам на Солана, на Гетеборг.

Но, Стокхолм е една епизода, а светската политика секој ден има милион епизоди. Трансверзалата е далеку од Македонија. Поправо, Македонија е далеку од таа трансверзала. Медиско - дипломатски? Знаете ли дека и тоа не отсега - во Вашингтон, Пекинг, Рим, Женева, Анкара, Варшава, Љубљана, итн.инт. немаме амбасадори? Кој да организира медиски пробиви? Нашата дипломатија главно работи во Скопје, тука си чекаме гости, тука ги бомбардираме со прашања Солана и Робертсон, набивајќи им ги микрофоните в грб.

Изутринава ми телефонира пријателот Калчо од Детроит: те молам прати ми нешто за моменталната ситуација, ама нешто сигурно, надежно. Нашиве горе се очајни. Велам - па добро - гледате Си-Ен-Ен, гледате сателитска МРТВ. Да, вели, токму тука е проблемот! А добро, на Интернет - ги имате Дневник, „Нова Македонија“, Утрински...? Па и тука е проб-

Како да се стабилизираат меѓуетничките односи во Македонија

Политичка програма за национална рамнотежа

> Македонската влада треба да вложи напори за имплементирање на Политиката за национална стабилност заснована врз максималната пропорција на етничките Албанци спрема вкупната македонска популација

Viktor BIVEL

НА Македонија и е неопходно долгорочно решение за најголемиот проблем - нестабилноста предизвикана од сè поголемата пропорција на етничките Албанци во однос на вкупната македонска популација. Македонската влада треба да вложи напори за имплементирање на Политиката за национална стабилност заснована врз максималната пропорција на етничките Албанци спрема вкупната македонска популација. Ова треба да биде доброволен систем - за разлика од оној на соседите на Македонија. Не е доволно Албанците да изјават дека тие го почитуваат територијалниот интегритет на Македонија. Тие тоа треба и да го докажат со соработка во постигнувањето на стабилноста и на политичката клима која нема да ја загрозува Македонија како единствена татковина на Македонците. Тие ќе мора да им докажат на Македонците дека немаат намера да ја заземат Македонија однатре. Според тоа, прифаќањето на Политиката за национална стабилност од страна на етничките Албанци мора да биде предуслов за какви и да е подобрувања на човековите права бидејќи единствено во такво безбедно опкружување може навистина да се спроведе унапредувањето на човековите права. Членките на ЕУ и на НАТО треба да помогнат во спроведувањето на Политиката со отворање можности за етничките Албанци.

Односите меѓу Македонците и етничките Албанци во Република Македонија се загрижувачки долги години, меѓутоа, тие не можат да се разрешат ад хок или со фрагментарни отстапки од која и да е страна. Она што е неопходно е владина политика која ќе ги намали тензиите перманентно. Додека слични малцински проблеми постојат во голем број земји, причината за актуелните тензии во Македонија е двојна: големината на етничкото албанско малцинство и се поголемата пропорција на етничките Албанци наспроти етничките Македонци во општата популација. И двата фактора придонесуваат за нестабилен однос на силите меѓу двете групи. Поради тоа, какво и да е решение за проблемот мора да го реши прашањето на популационата рамнотежа.

ZA^UVUVAWE NA TATKOVINATA

За Македонците, Македонија е единствената татковина - единственото место на Земјата каде што тие можат целосно да ја манифестираат својата култура и истата слободно да ја развиваат. Ова чувство го споделуваат етничките Македонци во Македонија и релативно големата македонска дијаспора. Според тоа, зачувувањето на Македонија како татковина на Македонците, како што е зацртано во Уставот, е од првостепено значење.

За етничките Албанци, ова прашање има најмалку три перспективи: една група Албанци е задоволна и тие одлучија да живеат во Македонија, а не во Албанија и на Косово, за втората група прашањето се сведува на поголеми човекови права во Македонија, а за третата група се работи за експанзија на територија што ќе биде под албанска контрола.

Од македонска перспектива, албанската желба за поголеми права мора да се посматра во поширокиот балкански контекст. Македонија тврди дека албанското малцинство во Македонија ужива далеку поголеми права отколку другите етнички малцинства на Балканот и дека овие права далеку ги надминуваат човековите права на етничките Македонци во Албанија, во Грција и во Бугарија и исто така далеку ги надминуваат човековите права на сите етнички малцинства во Албанија и во Косово. Македонците сметаат дека етничките Албанци имаат татковина во Албанија - како што јасно е формулирано во Уставот на Албанија - и дека никој не бара од нив да се откажат од ова. Тие исто така сметаат дека албанските барања за промени во македонскиот Устав се обиди за демакедонизација на Македонија - дека Албанците бараат Македонците да се откажат од своето човечко право да имаат татковина, нешто што не е побарано да го направат и Албанците. Во оваа ситуација, кој кого угнетува?

Барањата на етничките Албанци за човекови права се лажни поради изразените елементи на хипокризија и политички опортунизам. Солуција за ова е давањето еднакви права на македонското малцинство во Албанија, за да можат правата на двете малцински групи - на етничките Албанци во Македонија и на етничките Македонци во Албанија - да се унапредуваат заеднички и рамноправно. Во меѓувреме, третата група на етничките Албанци, територијалните експанзионисти, се најсериозната актуелна закана за стабилноста. Албанското малцинство тврди дека го почитува територијалниот интегритет на Македонија, меѓутоа, неодамнешните терористички офанзиви беа сфатени од меѓународната заедница и од Македонија како нелегален и недемократски обид за освојување територија. Дури и доколку Македонија се согласи да попушти пред барањата на албанското малцинство за поголеми права и за промени на Уставот, нема гаранција дека барањата на албанското малцинство со тоа ќе завршат. Терористичката офанзива покажа дека овие барања најверојатно ќе продолжат се додека не им биде отстапена територија на етничките Албанци. Исто така, со сигурност може да се тврди дека овие барања ќе се зголемат, а нема да се намалат, исто како што албанското малцинство ќе го зголемува своето учество во рамките на вкупната македонска популација.

VISTINSKI OTSTAPKI

Поради ова, македонската Влада е под силен притисок за изнаоѓање солуција која ќе ја зачува Македонија како татковина на македонскиот народ и етничката стабилност во рамките на земјата. За да се постигнат овие цели, Владата мора да му стави јасно на знаење на албанското малцинство дека тие ќе треба да бидат подготвени да понудат повеќе отколку вербални уверувања. Исто така, тие мора да направат вистински отстапки со кои ќе докажат дека се искрени во заложбата за постигнување на националната стабилност. Стабилизирањето на популационите пропорции ќе помогнат да се реши најголемиот проблем на Македонија. Тоа ќе ги увери етничките Македонци во Македонија и во дијаспората дека нивната татковина со текот на времето нема да исчезне и со тоа ќе се обезбеди поповолен амбиент за размислување за унапредување на човековите права и на економските состојби за сите малцинства во Македонија.

Како дел од изнаоѓање на долгорочно решение, македонската Влада треба да формулира јасна Политика за национална стабилност, која треба да гарантира политичка и етничка стабилност во рамките на земјата, додека исто така ќе води сметка за човековите права на етничките Албанци. Оваа политика мора целосно да се потпира врз доброволен и индивидуален избор и врз позитивните иницијативи, а внимателно треба да одбегне каква и да е сугестија за принуда. Она што е значајно е прифаќањето на Политиката за национална стабилност од страна на албанското малцинство треба да биде предуслов за какви и да е идни отстапки на полето на човековите права од македонската влада.

Според последниот попис, Албанците сочинуваат 22,9 отсто од македонската популација. Очигледно, ова е значајно и доволно за да се поддржи сегашнава нестабилност. Кое е оптималното ниво да се ублажат тензиите и да се забрза стабилноста? Можеби не постои конкретен одговор на едно вака тешко и исклучително важно прашање.

Владата би можела да ги проектира саканите проценти, на пример, 15 отсто од целокупното население и да работи во таа насока; или пак овој соодност да го редуцира со зголемен наталитет се додека не се постигне стабилност. Тоа би можело да биде направено етапно така, на пример, една година зацртаниот процент би можел да изнесува 20 отсто, а потоа секоја година овој процент да се намалува за еден отсто со преоценка на зацртаните 15 отсто.

Секако, максималниот соодност од 19,9 отсто ќе придонесе за ублажување на главно националистичките и територијалните претензии, иако е неизвесно дали било кое малцинство што сочинува 15 отсто од целокупното население, а од друга страна е добро третирано од мнозинското население, би претставувало закана за стабилноста и интегритетот на земјата. Зацртаниот соодност би можел да биде постигнат преку политички мерки со што би се охрабрило зголемувањето на бројот на Македонците, како и намалување на бројот на етничките Албанци.

^OVEKOVI PRAVA

Политички опции за зголемување на населението на етничките Македонци, би биле, на пример, иницијативи да се охрабрат Македонците да формираат семејства и тоа помногубројни семејства. Истото ова би можело да им се предложи и на другите малцинства кои не им припаѓаат на етничките Албанци. Потоа, мерки за намалување на миграцијата на етничките Македонци, како на пример- потребите на владата според привремената декларација на национално ниво, ограничување на протокот на приватниот капитал надвор од земјата што ќе се овозможи преку миграцијата на етничките Македонци. Неминовни се иницијативи за враќање на раселените етнички Македонци, вклучувајќи ги и оние од Тетово, Куманово и северозападниот дел на Македонија, како и за поттикнување на миграцијата на етничките Македонци во Македонија во дијаспората, а кои се родени надвор од Македонија. Исто така, потребна е долгорочна програма преку која би се охрабриле етничките Македонци од дијаспората да размислуваат за враќање во Македонија

Од друга страна, политички опции за стабилизација на албанското малцинско население би биле, во прв ред, цврста владина ангажираност и политика дека етничките Албанци кои сакаат мирно да живеат во Македонија се добредојдени, но, етничките Албанци кои сакаат да извршат анексија на територијата не се пожелни, потоа репатријација на илегалните имигранти, ефикасна погранична контрола, враќање на Косово на сите преостанати бегалци од косовската војна и од периодот на Милошевиќ, и особено прогласување мораториум за понатамошно издавање на државјанство на етничките Албанци се додека не биде постигнат зацртаниот соодност и предвидената квота.

(Авторот е новинар и публицист од Грција)

Elena SLAVKOVSKA

став

Vreme za reklami

ДОДЕКА државата ни е ставена пред свршен чин, некој сепак смета дека ова е одлично време за реклами. Имено, помеѓу вестите за убиени полицајци и војници, запалени села и заземени територии, чекање ред пред цистерните со вода... време е да се одмориме со малку реклами. “Бесплатен“ политички маркетинг за претстојните избори. Цел на група на овие реклами е нормално испаничениот народ кој со право смета дека безбедноста повеќе не му е сигурна. Впрочем, народот и онака е на улица, уште само да се пренасочи кон блиско минато, тој едноставно не се одлучува да даде масовна поддршка на ниту една политичка партија, сомневајќи се во искреноста на нивните прокламирани цели. За тоа е со- никогаш нема ни да учествуваат. Но, можноста за реклама не ја искористуваат само партиите кои се во власта.

Сепак, во Македонија постои група луѓе која навистина го има тој потенцијал да ја поведе толпата. Тоа се студентите. Носителите на промени, предводниците на демократијата, единствената општествена група која има “три чисти“ за да излезе на улица и да го повика остатокот од населението да го направи истото. Не за предизвикување масовни нереди, туку за потсетување дека светот (читај: Македонија) постоел и пред да дојдат сите овие политички елити, кои ја ставија на коцка и последната можност за заеднички живот и конечна разврска во пол- имаа да кажат, кој добро, кој лошо, кој една реченица, кој две, кого го слушаа, кого не... само нашите студенти молчат. Причини? Само во рамките на шпекулациите. Можеби премногу го почитуваат Ганди и практикуваат пасивен отпор, или костенот е прежежок за некого, или некој докрај ги практикува принципите на пазарна економија (народски речено - пара на рака, Мара за рака).

Секако, решението не мора да биде толку радикално, а во овој момент не ни е пожелно да биде такво, не мора да се излегува на улица, ама барем да се направи некаков потег со кој ќе се сигнализира постоењето на какво-такво цивилно општество кое нема да дозволи државата да ни биде жртвувана во име